

**V. MİLLETLERARASI TÜRK HALK KÜLTÜRÜ
KONGRESİ NASREDDİN HOCA SEKSİYON
BİLDİRİLERİ**

Prof. Dr. Süleyman TULUCU*

V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Nasreddin Hoca Seksiyon Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1856; Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları: 234; Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi: 50, Ankara 1996, IX+ 287 s.

Gülen güldüren, düşünen düşündüren ve öğretici (didaktik) fıkraları ile birçok insanın tanıdığı Nasreddin Hoca, çok eskiden Sivrihisar'da müftülük yapmış Hasan Efendi adlı bir kişinin yazdığı esere göre, 1208 veya 1209 yılında Eskişehir'in Sivrihisar kazasına bağlı Hortu Köyü'nde doğmuştur. Babası köyün imamı olup, adı Abdullah Efendi'dir. Nasreddin Hoca da babasından sonra aynı vazifede bulunmuştur. 1237 veya 1238 yılında yerini Mehmed adlı bir kişiye bırakarak Seyyid Mahmud Hayrânî isimli bir zattan ilim öğrenmek için Akşehir'e taşınmıştır. 1284 veya 1285 yıllarında da orada vefat etmiştir (bk. Müjdat Kayayerli, *Dünyayı Güldüren Türk Nasreddin Hoca*, Ankara 1996, "Önsöz", s.XIX). Nasreddin Hoca'nın halkın hayallerinden doğmuş efsanevi bir kişi olduğu yolundaki tezlerin hepsi günümüzde bulunan mezar taşları, kitabeler ve vakıf kayıtları sayesinde çürütülmüş bulunmaktadır. Hoca, yalnız Anadolu Türklüğünün değil, bütün Türk dünyasının, ayrıca Balkanların ve Batıların da tebessüm kaynağı olmuş, kişiliği Çin sınırını aşan bir boyut kazanmıştır. Fıkralarından anlaşıldığına göre Hoca, tipik bir XIII. yüzyıl

* A.Ü. İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Anadolu kasabalısıdır. Onun babacan, güleryüzlü, nükteci kişiliğinin çevresinde karısı, oğlu, komşuları, kasaba esnafı, çocukları ve köylüler yerinin alır. Hele Hoca'nın ayrılmaz bir parçası haline gelen eşiği en güzel fıkralarında görünmekten geri kalmaz (bk. *Ansiklopedik İslâm Lûgatı*, İstanbul 1982, II, 514; her yönüyle Nasreddin Hoca hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Ahmed Kudsi Tecer, *Nasreddin Hoca, İslâm Ansiklopedisti*, İstanbul 1964, IX, 109-114; Erdoğan Tokmakçioğlu, *Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca*, Ankara 1981; İsa Özkan, *Nasreddin Hoca'nın Tarihi Şahsiyeti ve Fıkraları Üzerine Bir İnceleme, Türk Folkloru Araştırmaları 1982*, Ankara 1983, s.134-163; Mustafa Kutlu, *Nasreddin Hoca, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul 1986, VI, 523-527; Şükrü Kurgan, *Nasrettin Hoca*, 2. baskı, Ankara 1996; A. Esat Bozyiğit, *Nasreddin Hoca Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi*, Ankara 1987; *I. Milletlerarası Nasreddin Hoca Sempozyumu Bildirileri*, 15-17 Mayıs 1989-Ankara, Ankara 1990; Alpay Kabacalı, *Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca, Hayatı, Kişiliği, Fıkraları*, İstanbul 1991; *Nasreddin Hoca'ya Armağan*, haz. M. Sabri Koz, İstanbul 1996; *Nasreddin Hoca'nın Dünyası, UNESCO 1996 Nasreddin Hoca Yılı*, haz. Dr. İrfan Ünver Nasrattınoğlu, Ankara 1996).

Tanıtacağımız bu eser, V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi'ne sunulan, Nasreddin Hoca ile ilgili bildirimlerden oluşmaktadır.

Bu kitapta "İçindekiler" (s.V-VI) ve Nasreddin Hoca Seksiyonu [Çalışma Programı] (s.VII-X) başlığından sonra, sırası

ile, Őu yazılar yer almıŐtır (baŐlıklar, yazıların konu ve muhtevalarını önemli ölçüde belirttiğinden, uzun ve ayrıntılı bir Şekilde açıklama ihtiyacını duymadık.):

M. Türker AcaroĐlu: *Avrupa'da, Balkanlarda, Özellikle Romanya'da Nasreddin Hoca* (s.1-24); **Prof. Dr. Habıbbeyli İsa AkberoĐlu:** *"Molla Nasreddin" Dergisinde Nasreddin Hoca Gelenekleri* (s.25-28); **Dr. N. Ahmed Asrar:** *Pakistan'da Nasreddin Hoca* (s.29-32); **Mehmet Aydın:** *Güldürü Ustası Nasreddin Hoca'da Fıkraların Kaynakları ve Bu Fıkraları BaŐkalarından Ayıran Özellikler* (s.33-36); **Muharrem Bayar:** *Vesikalara Göre Nasreddin Hoca* (s.37-58); **Dr. Mustafa Duman:** *Onaltıncı Yüzyıl Yazılı Kaynaklarında Nasreddin Hoca* (s.59-71); **Hatice Gülensoy:** *Sanatçıların Çizgilerinde "Nasreddin Hoca"* (s.72-81); **Mitsuko Kojima:** *Nasreddin Hoca Fıkralarının EvrenselliĐi* (s.82-90); **M. Sabri Koz:** *Bir Karamanlıca Nasreddin Hoca Kitabı* (s.91-110); **Matilda Koén- Sarano:** *L' Horizon Juif de Nasradin Hodja: Djoha* (s.111-120); **Shane Maloney:** *"Hasreddin Hoca's Longest Journey: A Comparison between the Humour of Nasreddin Hoca and Traditional Australian Humour"* (s.121-128); **Doç.Dr. Nedret Mahmut:** *Romen Edebiyatında Nasreddin Hoca 'nın ArkadaŐları* (s. 129-139); **Dr. Ulrich Marzolph:** *Humour and Ideology: A Case Study in Nasreddin Hoca Anecdotes in the Twentieth Century* (s.140-148); **Prof. Mustafa Ali Mehmet:** *Romanya'da Nasreddin Hoca ve Fıkraları Hakkında Bazı Gözlemler* (s.149-154); **Atanur Meriç:** *"Halk Resimlerinde Nasreddin Hoca"* (s.155-160); **Dr. Shahidullah Mridha:** *Nasreddin Hodja in Bangladesh (Bengali Nasreddinntana: A Critical Review of Their History and*

Sources) (s.161-175); **Hasan Orazayev:** *Kumuklarda Molla Nasreddin* (s.176-181); **Dr. Mehmet Önder:** *Nasreddin Hoca'yı Bilmek* (s.182-187); **Yrd. Doç. Dr. Fatma Özkan:** *Tatar Türklerinin Fıkra Tipleri ve Nasreddin Hoca* (s.188-194); **Doç. Dr. İsa Özkan:** *Türk Dünyasında Nasreddin Hoca* (s.195-200); *Nasreddin Hoca Fıkralarından Seçmeler* (s.201-217); **Dr. Sevim Piliçkova:** *Nasreddin Hoca'nın Rakiplerine Karşı Kumazlık Özelliği* (s.219-224); **Kâmil Şahin:** *Nasreddin Hoca'nın Bilimsel Yönü* (s.225-229); **Sabri Tandoğan:** *Nasreddin Hoca ve Tasavvuf* (s.230-238); **Edit Tasnâdi:** *Macaristan'daki Nasreddin Hoca* (s.239-250); **Prof. Dr. Muzaffer Tufan:** *Balkanlar'ın Ortak Dili Nasreddin Hoca* (s.251-262); **Prof. Dr. Fikret Türkmen:** *Mizahta Üstünlük Teorisi ve Nasrettin Hoca Fıkraları* (s.263-270).

Yukarıdaki yazıların muhtevalarından da anlaşılacağı üzere, bu kitap, Nasreddin Hoca'yı çeşitli yönlerden ele alan birçok kıymetli ve orijinal yazıyı bir araya getirmiştir. Güzel bir şekilde basılmıştır. Ancak, çeşitli basım yanlışlarının yanı sıra bazı ilmi hata ve zühulleri de ihtiva etmektedir. Söz gelimi bunlardan bazılarına işaret edelim: anlamında (s.II), alınmadan; Twendreth (s.III), Twentieth; viewgoint (s.VI), viewpoint; espacially (s.VII), especially; Romian (s.VII), Romanian; cominon (s.VII), common; Faxiness (s.VIII), Foxiness; Matoney (s.VIII), Maloney; Comparisan (s.VIII), Comparison; Avustralian (s.VIII), Australian; fuif (s.VIII), juif; Droha (s.VIII), Djoha; Hartman (s.4), Hartmann; Hamdi (s.41), Hâmi; Konyal (s.46), Konyalı; reiew (s.161), review; Hotu (s.183), Hortu; Seydi (s.183,184), Seyyid; Tükmen (s.184), Türkmen; tebli

(s.225), tebliğ; Seyyid Mehmed Hayranî (s.226), Seyyid Mahmud Hayrânî; Kuddise sırrehu... (s.228), Kuddise sırruhû... olacaktır.

Bilimsel yanlışlara gelince; Muharrem Bayar tarafından hazırlanan “*Vesikalara Göre Nasreddin Hoca*” başlıklı yazıda, vesikaların Arap harfleri ile istinsahında, Latin harfleri ile okunuşunda, Türkçeye çevirisinde ve aktarılışında çeşitli fahiş hatalar yapılmıştır (bu yazı, aynı hatalarla *Türk Kültürü* dergisinde (XXXV/411, Temmuz 1997, s.18-35) de yayınlanmıştır.). Meselâ; haze, ile rabbiel- (s.38, dipnot:4); haze el-merhum, aheth (s.41); bi-inşea haze'l-imate el-mübarekete mülk el-meşayih vel-arifeyn.... el-ahlâf.... el-vaslın.... bi gufrane.... (s.44) şeklinde yanlış okunan kelimeler, sırası ile, hâzihî, ilâ Rabbihi'l-, hâzihî... kabrû'l-merhûm, ihdâ; bi-inşâ'i hâzihî'l-imate'l-mübâreketi melikû'l-meşayih ve'l-ârifin....ahlâf.... el-vâsilin....bi-gufrânihi.... biçiminde doğru okunmalıdır. Ayrıca, rev natk, eryega-i (s.51); revnak, erike-i; utufetlü, Hat, afv ketebe, vakı'a (s.52); atûfetlü, el-Hat, âfi ketebehü, vâki', olacaktır. 52. sayfanın sonlarında yer alan Arapça beyit de şu şekilde okunacaktır:

*“Kıf 'ale'l- bâbi hâdi'an 'inde dikî'l - menâhici
Fe-hüve bâbün müfettehun li-kazâ'i'l-havâ'ici”*

53. sayfanın başındaki Türkçe şiir de şu şekilde düzeltilmelidir:

*“Ver murâdın bunda sâkin olanın, yâ Ze'l-celâl,
Tâ ebed ma'mûr ola, bu hücre-t cennet -mîsâl.”*

Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan bu kitap, Őüphesiz, uzun yıllar, Nasreddin Hoca incelemeleri için bir el kitabı görevini ifa edecektir. Bu bakımdan emeği geçenleri tebrik etmemiz gerekir.